

ЗАТВЕРДЖУЮ
Фізична особа підприємець

Т. С. Мамченко
05.10.2026 р.

ТИПОВА ПРОГРАМА
підвищення кваліфікації педагогічних працівників «Психологічна
підтримка учасників освітнього процесу, протидія булінгу та
безпечне середовище: практичний курс»

Розробник(и): ФОП Мамченко Тетяна Сергіївна, ЄДРПОУ 2794313823

Рецензент(и): Фізична особа підприємець Т. С. Мамченко

Термін дії програми: з 2025 до 2030 року

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність типової програми – Психолог, соціальний педагог і класний керівник сьогодні працюють із ситуаціями, для яких немає готових інструкцій: дитина після евакуації, батько на фронті, цькування в чаті класу, педагог на межі вигорання. Типова програма зібрана з практикумів на такі випадки: кожна тема розбирає кейс, дає протокол дій, тренінгову вправу, форму бесіди або чек-лист, які можна застосувати одразу, з урахуванням травмоінформованого підходу та вимог законодавства про протидію булінгу.

Цільова група: Практичні психологи та соціальні педагоги закладів освіти, класні керівники та педагоги, які ведуть виховну роботу, члени команд супроводу, медичні працівники закладів освіти, педагогічні працівники, що прагнуть розвинути психологічну компетентність.

Професійний стандарт: «Практичний психолог закладу освіти» (2020); для вчителів і класних керівників - «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (2024)

Напрями підвищення кваліфікації (відповідно до Порядку, затвердженого постановою КМУ від 21.08.2019 № 800):

- психолого-фізіологічні особливості здобувачів освіти певного віку, основи андрагогіки
- створення безпечного та інклюзивного освітнього середовища, особливості (специфіка) інклюзивного навчання, забезпечення додаткової підтримки в освітньому процесі дітей з особливими освітніми потребами
- розвиток мовленнєвої, цифрової, комунікаційної та емоційно-етичної компетентності педагогічних працівників

Обсяг (тривалість): Загальний обсяг підвищення кваліфікації за цією програмою в межах одного освітнього циклу становить від 2 до 30 годин (0,06–1 кредит ЄКТС) та визначається індивідуально залежно від кількості обраних слухачем освітніх компонентів (тем). Слухач може проходити програму повторно, обираючи нові теми. У кожному випадку у сертифікаті зазначається фактично пройдений обсяг годин та тематика навчання.

Особливості реалізації програми – Кожна тема програми - практикум: відеорозбір кейсу з життя закладу освіти, тренінгова вправа або протокол дій, комплект готових матеріалів (форми бесід, сценарії занять, чек-листи) і самостійна робота із застосуванням у власній практиці. Програма

має модульну структуру: модулі відповідають напрямам підвищення кваліфікації, кожна тема модуля є логічно завершеним освітнім компонентом і може реалізовуватися автономно. Підсумковий обсяг в межах одного освітнього циклу формується накопиченням обраних тем. За результатами кожного освітнього циклу видається окремий документ про підвищення кваліфікації із зазначенням фактично пройдених годин та тематики навчання.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: дистанційна

Вид підвищення кваліфікації: курси (навчання за програмами підвищення кваліфікації)

Мета підвищення кваліфікації – Удосконалення психологічної, соціально-педагогічної та превентивної компетентностей педагогічних працівників через опанування практичних інструментів підтримки учасників освітнього процесу, протидії булінгу, кризової допомоги, здоров'язбереження та самопомоги педагога.

Завдання підвищення кваліфікації:

- розібрати нормативні вимоги щодо психологічної служби, протидії булінгу та захисту прав дитини на прикладах реальних процедур закладу
- напрацювати протоколи дій у кризових ситуаціях, травмоінформованої підтримки дітей і дорослих
- освоїти тренінгові вправи і сценарії занять з профілактики булінгу, конфліктів і девіантної поведінки, техніки медіації
- опанувати прийоми розвитку емоційного інтелекту, стресостійкості і самопомоги педагогів, профілактики професійного вигорання
- сформулювати готові форми для взаємодії з батьками, командою супроводу та зовнішніми службами
- організувати здоров'язбережувальне середовище та медичний супровід у закладі освіти, використати цифрові інструменти в роботі психолога

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

- психологічна компетентність (Б1 за професійним стандартом вчителя)
- емоційно-етична компетентність (Б2)
- соціально-педагогічна та превентивна компетентність
- компетентність педагогічного партнерства (Б3)
- здоров'язбережувальна компетентність, безпека освітнього середовища
- інклюзивна компетентність
- інформаційно-цифрова компетентність

Очікувані результати підвищення кваліфікації: Слухачі зможуть надавати психологічну та соціально-педагогічну підтримку за готовими протоколами, проводити профілактичні заняття і тренінгові вправи, реагувати на булінг і кризові ситуації за алгоритмом, підтримувати власний ресурс та організовувати безпечне і здоров'язбережувальне середовище разом з родинами і фахівцями.

Оцінювання результатів підвищення кваліфікації – Оцінювання здійснюється на основі виконання рекомендованих практичних та самостійних завдань, участі в проєктній діяльності, тестування або підсумкової роботи відповідно до програми.

Документ про підсумки підвищення кваліфікації – Сертифікат про підвищення кваліфікації встановленого зразка із зазначенням теми, обсягу годин та кредитів ЕКТС відповідно до вимог законодавства.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

План складається з модулів за напрямками (психологія, соціальна педагогіка, протидія булінгу, медичний супровід). Кожна тема модуля -

самостійний практикум обсягом від 2 до 30 годин з готовими матеріалами. Слухач обирає теми під свою посаду; проходити всі теми не обов'язково.

№	Модуль (напрямок)	Кількість тем	Лекції, год (на тему)	Самостійна робота, год (на тему, мін.-макс.)	Усього, год (на тему, мін.-макс.)
1	Психологія	46	1	1-29	2-30
2	Соціальна педагогіка	18	1	1-29	2-30
3	Булінг	4	1	1-29	2-30
4	Медична сестра	7	1	1-29	2-30
	Разом тем у програмі	75			

Перелік тем за модулями

Модуль 1. Психологія (46 тем)

1. Психолог і штучний інтелект: де технологія стає помічником, а де людина незамінна
2. ШІ в роботі психолога та соціального педагога: де допомагає, де — ні.
3. Ігри, що рятують спокій: як організувати дітей в укритті без стресу і хаосу.
4. Вікові кризи без стресу: як підтримати дитину і не втратити авторитет у класі.
5. Основи психології розвитку як спосіб краще зрозуміти вікові зміни у дітей та підлітків
6. Арттерапія в умовах війни: методи психологічної підтримки учнів із сімей військовослужбовців.
7. Психотехнології арттерапії з військовими та членами їх родин
8. Дитячо - батьківські взаємини підліткового віку
9. Емоційна обізнаність педагога: розуміння травми як ключ до підтримки учня
10. Психологічні особливості впливу травматичного досвіду на функціонування мозку
11. Шкільне середовище без тривоги: створюємо безпечну атмосферу разом.
12. Розвиток інтелектуальних здібностей учнів: психологія оволодіння навчальною діяльністю та подолання труднощів.
13. Психологія навчання: вміння вчитись самостійно. Як можна запобігти неуспішності.
14. Розвиток психічної стабільності учнів на уроках. Технології накопичення та використання для стабілізації психо-емоційного стану
15. Глімери для емоційної стійкості учасників освітнього процесу.
16. Навички першої емоційної допомоги. Запобігання ПТСР та психологічних розладів учнів.
17. Психологічна компетентність педагога. Формування я-ідентичності та емоційно-етичної складової учнів.
18. Перша емоційна допомога в системі освіти
19. Творчі техніки психо-емоційної стабілізації стану педагога. Методи сприяння на взаємодію з учасниками освітнього процесу
20. Проста психологія. Створення сприятливих умов для позитивної комунікації з учнями
21. Ресурси творчості для покращення психологічної стійкості педагогів
22. Психологічні аспекти розвитку емоційного інтелекту у дітей
23. Моральний розвиток учнів. Психологічна практика.
24. Психологія закладу освіти. Трансформація навчального середовища через наративні практики: історії, що впливають на моральний розвиток учнів.
25. Дизайн-мислення: від теорії до практики. Кроки для вчителів у створенні креативних уроків.
26. Дизайн-мислення в навчальному процесі: ресурсні можливості та практичні кейси.
27. Безпорадність та психічне здоров'я: взаємозв'язок та підходи до корекції.
28. Психологічна адаптація учнів в умовах невизначеності: розуміння і подолання безпорадності.
29. Психологічний феномен безпорадності в сучасних умовах
30. Правила ведення психологічного консультування педагогом. Розвиток навичок міжособистісної взаємодії.
31. Принципи надання психологічної допомоги та типові помилки психолога
32. Національні і світові практики психолого-педагогічного супроводу профорієнтації школярів
33. Психологічна підтримка дітей та дорослих в умовах війни: робота зі стресом.
34. Дитячий травматизм в період війни: діагностика, невідкладна допомога.
35. Навчання в умовах воєнного конфлікту: психологічна підтримка та терапевтичне мистецтво.
36. Психоемоційний самоконтроль педагога в стресових ситуаціях: практичний курс.
37. Практика психологічних технік у роботі з учнями НУШ. Розвиток цілеспрямованості у навчанні.

38. Психологія в освіті. Культура спілкування як фундаментальний інструмент якісної сучасної освіти.
39. Емоційна підтримка учнів та педагогів НУШ в умовах воєнних дій
40. Надання психологічної допомоги дітям та підліткам в умовах воєнного стану
41. Контроль емоційного стану педагога та учнів під час війни
42. Формування та розвиток емоційного інтелекту під час і після війни
43. Емоційний інтелект та профілактика професійного вигорання педагога під час воєнного стану.
44. Як справитись зі стресом на робочому місці. Техніки та вправи для відновлення ресурсу.
45. Збереження психологічного та фізичного здоров'я учнів. Потреби сучасного вчителя.
46. Профілактика емоційного вигорання вчителя.

Модуль 2. Соціальна педагогіка (18 тем)

1. Розвиток професійних компетенцій соціального педагога: навчання, тренінги, саморозвиток.
2. Соціальна педагогіка в закладах освіти.
3. Творчий шлях до психологічного здоров'я: арт-терапія та подолання стресу в учнів.
4. Психолого-педагогічні умови розвитку емоційного інтелекту дітей.
5. Вирішення актуальних проблем особистісного зростання. Поняття емоційного інтелекту.
6. Психологічно-профілактична корекція залежностей учнів.
7. Формування характеру та розкриття потенціалу учнів - відмінності в підходах.
8. Емоційний інтелект. Формування психологічної компетентності педагога
9. Типи комунікації в залежності від психотипу учня.
10. Вплив казкотерапії на розвиток психічних властивостей школярів
11. Шкільна арттерапія. Інноваційні напрями та методи.
12. Психологічна допомога дітям із травматичним досвідом
13. Психотравми та психосоматичні прояви у дітей. Як з цим працювати
14. Психолого-педагогічні особливості роботи з дітьми в сучасному освітньому просторі
15. Психолого-педагогічні особливості роботи з дітьми в сучасному освітньому просторі
16. Психотравми та психосоматичні прояви у дітей. Як з цим працювати
17. Самозбереження особистості в ситуації пандемічної тривоги
18. Організація життєдіяльності у школі у відкритих виховних просторах

Модуль 3. Булінг (4 тем)

1. Принципи чутливості до розмаїття для запобігання булінгу, інтерсекційної дискримінації у закладі освіти.
2. Інструменти та техніки протидії цькуванню в НУШ.
3. Психологічні чинники прихованого цькування в підлітковому середовищі
4. Особистісні кордони учня в навчальному процесі. Булінг.

Модуль 4. Медична сестра (7 тем)

1. Надання домедичної допомоги на уроках. Підготовка та вчасна реакція
2. Міжособове спілкування в медсестринському процесі.
3. Організація лікувально-профілактичної допомоги учням та викладачам під час воєнного стану.
4. Вирішення ситуаційних задач: складання та реалізація плану медсестринської допомоги.
5. Організація лікувально-профілактичної допомоги учням під час пандемії.
6. Екстрена медична допомога у закладах освіти
7. Розвиток компетентностей Медичної сестри у закладах освіти.

3. ЗМІСТ ТИПОВОЇ ПРОГРАМИ

Модуль 1. Психологія

Мета модуля: Підвищення психологічної компетентності педагогічних працівників.

Завдання модуля:

- Ознайомлення з основами освітньої психології
- Формування навичок психологічної підтримки
- Профілактика емоційного вигорання

Модуль 2. Соціальна педагогіка

Мета модуля: Підвищення професійної компетентності педагогічних

працівників у сфері соціально-педагогічного супроводу.

Завдання модуля:

- Ознайомлення з сучасними підходами соціальної педагогіки
- Розвиток навичок роботи з різними соціальними групами
- Профілактика соціальних ризиків та кризових ситуацій

Модуль 3. Булінг

Мета модуля: Підвищення професійної компетентності педагогічних працівників щодо розпізнавання, попередження та реагування на випадки булінгу в закладах освіти.

Завдання модуля:

- Ознайомлення з нормативно-правовими документами щодо протидії булінгу
- Розвиток навичок виявлення та оцінювання ризиків булінгу
- Удосконалення механізмів реагування та підтримки
- Формування безпечного освітнього середовища

Модуль 4. Медична сестра

Мета модуля: Підвищення професійної компетентності медичних сестер у сфері охорони здоров'я в закладах освіти.

Завдання модуля:

- Ознайомлення з нормативними вимогами до медичного супроводу
- Розвиток навичок надання домедичної допомоги
- Профілактика захворювань і травматизму

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи:

1. Закон України Про вищу освіту
2. Закон України Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій
3. Закон України Про дошкільну освіту
4. Закон України Про загальну середню освіту
5. Закон України Про інноваційну діяльність
6. Закон України Про наукову і науково-технічну діяльність
7. Закон України Про наукову і науково-технічну експертизу
8. Закон України Про освіту
9. Закон України Про позашкільну освіту
10. Закон України Про професійно-технічну освіту
11. Концепція розвитку післядипломної освіти в Україні
12. Національна доктрина розвитку освіти
13. Положення про державний вищий навчальний заклад
14. Положення про дистанційне навчання
15. Положення про інститути післядипломної педагогічної освіти
16. Положення про організацію навчального процесу
17. Постанова кабінету міністрів України від 28.03.2002 № 379 Про затвердження Державної програми "Вчитель"

Основна література:

1. Богомолець О. В. та ін. Екстрена медична допомога (догоспітальні протоколи) : посібник / за ред. Богомолець О.В., Рощина Г.Г. Київ : Юстон, 2016. 211 с.

2. Богомолець О. В. та ін. Екстрена медична допомога (догоспітальні протоколи) : посібник / за ред. Богомолець О.В., Рошчина Г.Г. Київ : Юстон, 2016. 211 с. : іл.
3. Богомольний Б.Р., Кононенко В.В. Медицина екстремальних ситуацій: навч. посіб. Одеса: Одеський держ. мед. ун-т, 2001. 412 с. URL: <https://bit.ly/3BypwoI>
4. Бріер Д., Скотт К. Основи травмофокусованої психотерапії. Львів : Свічадо, 2015. 448 с.
5. Вовняко Т. С. Розвиток творчих здібностей. Заняття з елементами тренінгу з підлітками. Психолог. 2015. № 9-10. С. 27-28.
6. Горбунова В.В. Психологія командування ціннісно-рольовий підхід до формування та розвитку команд: монографія. Житомир, 2014. 379с.
7. Горленко, В. М., Луценко, Ю. А., Острова, В. Д., Сосновенко, Н. В., & Ткачук, І. І. (2017). Методичні рекомендації щодо впровадження циклограм діяльності працівників психологічної служби (В. Г. Панок, ред.). Київ: УНМЦ практичної психології і соціальної роботи. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/709623/>
8. Горленко, В. М., Острова, В. Д., Сосновенко, Н. В., & Ткачук, І. І. (2018). Застосування діагностичних мінімумів в діяльності працівників психологічної служби : методичні рекомендації (В. Г. Панок, ред.). Київ: УНМЦ практичної психології і соціальної роботи. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/713246/>
9. Гоулман Д. Емоційний інтелект. Харків: Віват, 2022. 512 с. (Серія «Саморозвиток»).
10. Двіжона О. В. Психологічна служба в закладах освіти: навчальний посібник. Чернівці: Книги XXI, 2014. 400 с.
11. Державний стандарт базової загальної освіти : постанова КМУ від 30.09.2020 № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>
12. Джежелей О., Коваленко О. Вчуся читати. Навч.-розвив. пос. для дітей Частина 1. Харків: Ранок, 2001. 144 с.
13. Діброва А. Розвиток креативності на різних етапах навчання. Психолог. 2015. № 7-8. С. 4-11.
14. Дубицкий А.Е., Семенов И.А., Чепкий Л.П. Медицина катастроф. Київ: Здоров'я, 1993. 462 с.
15. Думанська Г. Як чудово мислити. Заняття з елементами тренінгу для учнів 4-х класів. Психолог. 2015. № 3. С. 14-15.
16. Екстрена медична допомога / За ред. Г.Г. Рошчина. Київ: Поліграф. книга, 2009. 138 с.
17. Єгорова Є. В. Структура професійної ідентичності особистості: експериментальне дослідження. Наукові записки Інституту психології імені Г. С. Костюка АПН України. Київ, 2006. Вип. 30. С. 350-360.
18. Єгорова Є. В. Структура професійної ідентичності особистості: експериментальне дослідження. Наукові записки Інституту психології імені Г. С. Костюка АПН України. Київ, 2006. Вип. 30. С. 350–360. URL: <https://rucont.ru/efd/518381>
19. Зцілення травм війни: психосоціальний аспект / автор-упор. Т. Артеменко. Черкаси: КНЗ «ЧОІПОПП Черкаської обласної ради», 2022. 80 с. URL: <http://oiorpp.ed-sp.net/?q=node/76861>
20. Інноваційні моделі підвищення кваліфікації працівників психологічної служби і консультантів ПМПК / авт.кол. за ред. Панка В. Г., Гаркавенко З. О. Київ, Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2013. 1 електрон. опт. диск (CD-ROM), 12 см.
21. Інформаційні матеріали на тему психологічної допомоги для дітей та дорослих в часі війни. URL: <https://k-s.org.ua/coping-war/>
22. Карікаш В. І, Босовська Н. А., Кравченко Ю. Є., Кириченко С. А. Основи психологічного консультування у позитум-підході. Черкаси, 2009. 52 с.
23. Книш І. В. Кліпове мислення як норма та прояв геніальності. Нові виміри духовності на початку XXI століття : матеріали VI Міжнародної on-line конференції (24-25 травня 2018 року, Сумський державний університет) / за ред. проф. І. П. Мозгового. Суми : ФОП Цьома С. П.,

2018. С. 48-49.

24. Костюк А. В. (2014). Емоційний інтелект та шляхи його розвитку. Науковий вісник Херсонського державного університету, 2014. № 2. С. 85-89.
25. Максименко С. Д. Рефлексія – шлях до продуктивного самовизначення. Психолог. 2005. № 1. С. 19-22.
26. Методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу в школах у 2022/2023 навчальному році / М-во освіти і науки України. Київ, 2022. URL: <https://bit.ly/3VVI00D>
27. Методично-прикладна діяльність методиста-практичного психолога щодо розвитку адаптивної поведінки школяра: матеріали з досвіду роботи Т. Б. Артеменко / за ред. Л. В. Жеребньової. Черкаси: ЧОПОПП, 2010. 114 с. Іл.
28. Моргун В. Ф. Емоційний інтелект у багатовимірній структурі особистості. Постметодика, 2010. № (6)97.С. 2-15.
29. Москаль Ю. Ідентифікація й ідентичність у суспільному форматі теоретичного аналізу. Психологія і суспільство. 2016. № 1. С. 96-112.
30. Навчання, досвід, наставництво. Інформаційний бюлетень За медичні права. Квітень 2011. № 4. С. 2-3. URL: <http://lviv.medprof.org.ua/uploads/media/2-3.pdf>
31. Організація і надання першої медичної допомоги населенню в надзвичайних ситуаціях : навч. посіб. для студ. вищ. мед. навч. закл. II-IV рівня акредитації / В. С. Тарасюк та ін.; ред. В. С. Тарасюк. Вінниця : Нова Книга, 2007. 144 с.: рис., табл.
32. Організація роботи з розв'язання проблеми насильства в школі: навчально-методичний посібник / упорядники: Дубровська Є. В., Ясеновська М. В.; редакційна група: Алексеєнко М. К., Дендебера М. П., Соловійова О. Д. Київ: Huss, 2011. 96 с.
33. Організація та науково-методичне забезпечення діяльності психологічної служби і ПМПК / за наук. ред. В. Г. Панка та І. І. Цушка. Київ, Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2013. 1 електрон. опт. диск (CD-ROM), 12 см.
34. Порядок реагування на випадки булінгу (цькування) : наказ МОН України від 28.12.2019 № 1646, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 03.02.2020 за №111/34394. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0111-20#Text>
35. Стрельников В. Ю. Роль емоційного інтелекту у забезпеченні здоров'я людини. Постметодика, 2010. № (6)97. С. 15-21.
36. Терлецька Л.Г. Психологія здоров'я: психічна саморегуляція. Вид. СЛОВО, 2020. 136 с.
37. Філоненко С. Концепція особистості жінки в українській жіночій прозі 90-х років ХХ ст. К.: Ніжин: Аспект, 2006. 158 с.
38. Чернявська А. Емоційний інтелект – запорука успішного навчання. Молодь і ринок, 2012. № 12. С. 136-139.
39. Adizes I. Corporate Lifecycles: How and Why Corporations Grow and Die and What to Do about it. Englewood Cliffs., N.J.: Prentice Hall, 1989, 384 р.
40. European Diploma in Psychology: Draft Proposal prepared for consultation from the EuroPsy2 Project Group. Version 2.7 revised. October 2003. URL: <http://www.europsy.eu.com>

Додаткова література:

1. Борисенко В. Інтегроване навчання: тематичний і діяльнісний підхід. 2017. URL: <https://bit.ly/3hxpBSJ>
2. Брюховецький В.С. Ліна Костенко: Нарис творчості. К.: Дніпро, 1990. 262 с.
3. Компетентнісний підхід: ідеї для реалізації на уроках. URL: <https://bit.ly/3iujpsL>
4. Програма PISA (програма міжнародного оцінювання учнів). Вісник. Тестування і моніторинг в освіті. 2011. № 11-12. С. 39-68. URL:

<http://surl.li/edklu>

5. Робінсон К. Школа майбутнього. Революція у вашій школі, що назавжди змінить освіту. / переклад з англ. Г. Лелів. Львів : Літопис, 2016. 258 с.
6. Робінсон К., Ароніка Л. Школа майбутнього. Львів : Літопис, 2016. 258 с.
7. Скидан М.А., Євдін О.М. , Могильниченко В.М., Горіцький О.В., Жихарев О.П., Крикун О.М. Дії населення в умовах надзвичайних, несприятливих побутових та нестандартних ситуацій: практичний посібник / за заг. редак. М.А. Скидана. Київ: Атіка, 2007. 92 с.
8. Шевчук А. С. Дитячі розваги і свята (у схемах, таблицях, визначеннях, сценаріях) : навч.метод. посібник. Тернопіль : Мандрівець, 2020. 336 с.
9. DLL 10: DaF für Jugendliche: Deutsch als Fremdsprache.Klett Sprachen GmbH, 2016. 199 s.
10. Frost R. A Task-based approach.URL: <http://surl.li/eakxm>
11. Increasing motivation through students setting goal. URL: <http://surl.li/eakxv>
12. Yarborough C. and FedescoH. Motivating Students. URL: <http://surl.li/earpm>